

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 2 marca 2016 r.

BKS/DPK-134-30719/16 EK

PW 9-01/16

Nr: 30719	Data wpływu 9 grudnia 2015 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 25 lutego 2016 r.

PRAWO RODZINNE

TEMAT

WŁADZA RODZICIELSKA

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja wielokrotna

Złożona przez 1736 osób indywidualnych i podmiotów zbiorowych.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w celu nowelizacji prawa rodzinnego w zakresie:

- zmiany art. 58 § 1a i art. 107 § 2 ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy poprzez wykreślenie zdania „Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia”,

- wprowadzenia do porządku prawnego nadrzędnej zasady ustalania opieki naprzemiennej nad dzieckiem w przypadku rozstania się rodziców.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJĘ:

Autorzy petycji wnoszą o zmianę przepisów prawa rodzinnego, które w ich ocenie w obecnym brzmieniu dyskryminują prawo dzieci do obojga rodziców.

Wnoszący petycję powołują się na rezolucję nr 2079 (2015) Rady Europy, przegłosowaną 2 października 2015 r., w sprawie „Równość i wspólna odpowiedzialność rodzicielska: rola ojców”. Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy wzywa Państwa członkowskie (w tym Polskę) do:

- wprowadzenia do prawa krajowego zasady wspólnego zamieszkiwania z dzieckiem przez każdego z rodziców (w wersji angielskiej „principle of shared residence”) po separacji, ograniczając wszelkie wyjątki do przypadków nadużyć wobec dzieci lub ich zaniechania czy przemocy domowej (punkt 5.5 Rezolucji),

- zachęcania do korzystania oraz, gdy to wskazane, ustanowienia mediacji w ramach postępowania sądowego w sprawach rodzinnych z udziałem dzieci, w tym zarządzonych przez sąd sesji informacyjnych, w celu uświadomienia rodzicom, iż wspólne zamieszkiwanie z dzieckiem przez każdego z rodziców może być odpowiednim rozwiązaniem w świetle najlepiej pojętego interesu dziecka, oraz podejmowania działań na rzecz takiego rozwiązania (punkt 5.9 Rezolucji).

Zgromadzenie pragnie podkreślić, iż poszanowanie życia rodzinnego jest podstawowym prawem zawartym w Artykule 8 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (ETS nr 5) oraz w wielu międzynarodowych instrumentach prawnych. Dla rodzica i dziecka możliwość bycia razem stanowi konieczny element życia rodzinnego. Rozdzielenie dziecka i rodzica niesie za sobą nieodwracalne skutki dla relacji między nimi. O takim rozdzieleniu powinny orzekać wyłącznie sądy i tylko w wyjątkowych okolicznościach wiążących się z poważnym ryzykiem dla interesu dziecka (punkt 3 Rezolucji).

Ponadto, Zgromadzenie jest przekonane, że rozwijanie wspólnej odpowiedzialności rodzicielskiej pomaga w przełamywaniu stereotypów związanych z płcią na temat ról kobiet i mężczyzn w rodzinie i jest jedynie odbiciem zmian socjologicznych, które zaszły przez ostatnie pięćdziesiąt lat w zakresie tego, jak zorganizowana jest sfera prywatna i rodzinna (punkt 4 Rezolucji).

W uzasadnieniu petycji podnoszone jest to, że mając na względzie treść art. 8 ust. 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz treść Rezolucji 2079, niedopuszczalne jest ograniczanie władzy rodzicielskiej jednego z rodziców w sposób i na przesłankach określonych w art. 58 § 1a i art. 107 § 2 ustawy z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ingerencja władzy publicznej w prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego jest niedopuszczalna, za wyjątkiem występowania okoliczności wiążących się z poważnym ryzykiem dla interesu dziecka, które to okoliczności nadużywania władzy rodzicielskiej i jej konsekwencje zostały określone w art. 109 i 111 Kodeksu rodzinnego.

Zdaniem wnoszących petycję, obecny przepis art. 58 § 1a i art. 107 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu: „Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia”, jest niezgodny z art. 8 ust. 1 i 2 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

STAN PRAWNY:

Prawo rodzinne reguluje **ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy** (Dz. U. z 2015 r., poz. 2082 ze zm.), zwany dalej k.r.o.

Art. 58 k.r.o. określa elementy konieczne treści wyroku rozwodowego.

§ 1. W wyroku orzekającym rozwód sąd rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 1a. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro

dziecka za tym przemawia.

§ 1b. Na zgodny wniosek stron sąd nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

§ 2. Jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka także o sposobie korzystania z tego mieszkania przez czas wspólnego w nim zamieszkiwania rozwiedzionych małżonków. W wypadkach wyjątkowych, gdy jeden z małżonków swym rażąco nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie, sąd może nakazać jego eksmisję na żądanie drugiego małżonka. Na zgodny wniosek stron sąd może w wyroku orzekającym rozwód orzec również o podziale wspólnego mieszkania albo o przyznaniu mieszkania jednemu z małżonków, jeżeli drugi małżonek wyraża zgodę na jego opuszczenie bez dostarczenia lokalu zamiennego i pomieszczenia zastępczego, o ile podział bądź jego przyznanie jednemu z małżonków są możliwe.

§ 3. Na wniosek jednego z małżonków sąd może w wyroku orzekającym rozwód dokonać podziału majątku wspólnego, jeżeli przeprowadzenie tego podziału nie spowoduje nadmiernej zwłoki w postępowaniu.

§ 4. Orzekając o wspólnym mieszkaniu małżonków sąd uwzględnia przede wszystkim potrzeby dzieci i małżonka, któremu powierza wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Art. 107 k.r.o. stanowi o ograniczeniu władzy rodzicielskiej.

§ 1. Jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu, sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób jej wykonywania i utrzymywania kontaktów z dzieckiem. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka pisemne porozumienie o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

§ 2. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

§ 3. Na zgodny wniosek stron sąd nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

PRACE LEGISLACYJNE:

Kodeks rodzinny jest aktem prawnym, który jest często nowelizowany. W poprzedniej kadencji Parlamentu wniesiono kilka projektów mających na celu jego zmianę w zakresie orzekania o władzy rodzicielskiej, formie rozwodu, formie opieki nad małoletnimi dziećmi, zasad sprawowania zarządu majątkiem małoletniego.

Ostatnia zmiana kodeksu rodzinnego dotyczyła rezygnacji z obowiązkowego ograniczenia władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców w sytuacji braku porozumienia co do sposobu jej wykonywania. W przypadku braku porozumienia albo gdy nie będzie ono zgodne z dobrem dziecka, sąd mając na względzie jego dobro powinien rozważyć pozostawienie obu rodzicom pełnej władzy rodzicielskiej (ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy - Kodeks postępowania cywilnego).

W obecnej kadencji Sejmu 28 grudnia 2015 r. wpłynął do łaski marszałkowskiej rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (druk sejmowy nr 164). Projekt dotyczył usystematyzowania zagadnień regulujących pieczę zastępczą oraz wprowadzenia zakazu umieszczania dzieci w pieczy zastępczej wyłącznie z powodu ubóstwa. Sejm na 11. posiedzeniu 11 lutego 2016 r. uchwalił ustawę o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy. 12 lutego br. ustawa została przekazana do Senatu (druk senacki nr 89).

INFORMACJE DODATKOWE:

W VII kadencji Sejmu wpłynęła **interpelacja poselska** nr 1675 z 2 lutego 2012 r. skierowana do Ministerstwa Sprawiedliwości, w sprawie możliwości wprowadzenia pieczy naprzemiennej w stosunku do dzieci rozwiedzionych rodziców.

W odpowiedzi resort sprawiedliwości stwierdził, że „optymalne dla dziecka jest, aby miało jedno centrum życiowe i aby w nim byli oboje rodzice. Każde rozłączenie rodziców powoduje naruszenie tego optymalnego stanu oraz powoduje zmianę w relacji dziecka z rodzicami, w szczególności na niekorzyść relacji z tym, który nie sprawuje bieżącej pieczy. Poszukując najbardziej korzystnego rozwiązania dla dziecka, w tej sytuacji nie można wykluczyć a priori, że niekiedy opieka naprzemienna byłaby takim rozwiązaniem. Niedopuszczalne byłoby jednak, aby wskazana repartycja pieczy była rozwiązaniem konfliktu między rodzicami z pominięciem dobra dziecka i - nawet w razie jednakowych kompetencji wychowawczych rodziców - wynikała z mocy samego prawa. Takie rozwiązanie byłoby tylko wyrazem formalnie pojmowanego prawa do dziecka i służyłoby przede wszystkim zaspokojeniu ambicji rodziców. Oczywiście sprzeczne z dobrem dziecka byłoby bowiem takie rozstrzygnięcie, że każde z rodziców sprawuje wyłączną władzę rodzicielską w czasie

powierzonej mu pieczy nad dzieckiem i podejmuje w tym czasie samodzielne decyzje, które nie byłyby zgodne z wcześniejszymi czy późniejszymi decyzjami drugiego rodzica”.

(odpowiedź ministerstwa na interpelację w materiałach do petycji).

OPRACOWAŁA

Eliza Kraj

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk